

Viuhkokääpä

Grenticka

Polyporus umbellatus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Viuhkokääpä on jalallinen ja hauras kääpä. Keskeltä jalallisia, nappimaisia lakkeja on kymmenittäin yhteisen perusrangan haarojen päissä. Itiöemäryhmä on pallomainen, halkaisijaltaan 20–30 cm. Viuhkokäävän lakin yläpinta on vaalean nahanruskea ja keskellä on hieman tummempi napamainen syvennys. Lakin reuna on ohut, terävä ja alaskiertynyt. Kermanvärisellä alapinnalla on pillejä 1–3 millimetrillä. Jalkojen ja yhteisen runko-osan pinta on kermanvalkoinen. Viuhkokäävän yksivuotiset itiöemät kasvavat maassa ohuen karikekerroksen alla olevasta erikoisesta rihmastopahkasta, joka on monivuotinen. Viuhkokäävän itiöemäryhmät muistuttavat silmälläpidettävän koppelokäävän (*Grifola frondosa*) itiöemäryhmiä, mutta koppelokäävän lakit ovat reunasta lussikkamaisesti jalallisia. Viuhkokääpä alkaa kasvaa jo heinäkuussa ja lakastuu melko nopeasti.

Elinympäristö ja levinneisyys

Viuhkokääpä kasvaa maassa kosteissa lehdossa, pääasiassa tammimetsissä, mutta kääpää on tavattu myös vaahteraa ja muita lehtipuita kasvavissa kuivahkoissa metsissä. Viuhkokääpä kasvaa harvinaisena Etelä- ja Järvi-Suomessa.

Nykytila ja uhkatekijät

Viuhkokäävän rihmastopahka on arka tallaamiselle, maan muokkaamiselle ja ojittamiselle. Pahkojen tuhoutuminen vie samalla sienien elinmahdollisuudet. Kääpää uhkaavat metsien uudistus- ja hoitotoimenpiteet sekä lehtojen kuusettuminen. Kolmannes viuhkokäävän nykyisistä tunnetuista kasvupaikoista on suojelun ulkopuolella.

Hoitosuositukset

Viuhkokäävän kasvupaikka tulisi rajata ojituksen, maanmuokkauksen, metsänhoitotöiden ja hakkuiden ulkopuolelle, jotta rihmastopahkat eivät tuhoutuisi. Osa viuhkokäävän kasvupaikoista saattaa olla metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteiden muuttaminen esimerkiksi avohakkuilla on kielletty. Lehtoelinympäristöjen vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Kotiranta, H. & Niemelä, T. 1996. Uhanalaiset käävät Suomessa. 2. uudistettu painos. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas 10. 184 s.
- Kotiranta, H., Saarenoksa, R. & Kytövuori, I. 2009: Aphyllophoroid fungi of Finland. *Norrlinia* 19:1–223.
- Niemelä, T. 2005. Käävät, puiden sienet. Luonnontieteellinen keskusmuuseumi, Kasvimuseo, Helsinki. 319 s.

Kuva: [Laji.fi](http://laji.fi) CC-BY-SA-4.0